

PRIDOBIVANJE NEFORMALNIH ZNANJ Z E-UČENJEM

mag. Maja Radinovič Hajdič maja.radinovic@siol.net Ljudska univerza Jesenice

1. UVOD

Številni evropski in nacionalni dokumenti na področju izobraževanja in učenja odraslih poudarjajo pomen razvoja neformalnih oblik učenja. Razvoj in uvajanje programov za pridobivanje neformalnih znanj s pomočjo e-učenja zagotavlja splošen in nenehen dostop do učenja, za pridobitev ali obnavljanje spretnosti, ki so potrebne za nenehno sodelovanje v družbi znanja. E-učenje je namenjeno vsem odraslim, predvsem pa tistim, ki imajo fizične ali časovne ovire pri vključevanju v tradicionalne oblike izobraževanja, ali pa zaradi različnih razlogov potrebujejo individualen pristop.

2. CENTRI VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

V letu 2005 so v Sloveniji nastali prvi Centri vseživljenjskega učenja za razvoj novih možnosti pridobivanja neformalnih znanj in spretnosti odraslih. Centri vseživljenjskega učenja opravljajo poslanstvo širjenja koncepta vseživljenjskosti učenja in utiranja novih poti pridobivanja znanja za kvalitetnejše življenje, večjo konkurenčnost na trgu dela ter splošno osebno rast. Centri so zasnovani regijsko in v partnerstvo povezujejo različne socialne partnerje v lokalni skupnosti, gospodarstvo in izobraževanje. Centri izvajajo številne dejavnosti namenjene predvsem pridobivanju neformalnih znanj in spretnosti, še zlasti za tiste kategorije prebivalcev Slovenije katerih učenje in izobraževanje ne poteka več v rednem šolskem sistemu ampak morajo nova znanja ter načine za njihovo pridobivanje poiskati sami.

Delovanje centrov vseživljenjskega učenja so-financirata MŠŠ in ESS.

Eden od glavnih ciljev centrov vseživljenjskega učenja je razvoj in implementacija sodobnih pristopov v izobraževanju, ki zagotavlja učenje in izobraževanje ukrojeno po meri posameznika in prilagojeno sodobnemu načina življenja, ko imamo vse manj časa in vse več tehničnih možnosti.

3. PROJEKT PRIPRAVE E-GRADIV V CENTRIH VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

Večina Centrov vseživljenjskega učenja je zato v letu 2007 pristopila k sodelovanju v skupnem projektu, katerega cilj je bil razvoj e-gradiv za

samostojno pridobivanje neformalnih znanj. Sodelovanje v projektu je bilo uspešno, saj je nastalo kar enajst e-gradiv. Pri izbiri vsebin smo izhajali iz rezultatov raziskave Razvoj novih programov za samostojno učenje(2005), ki so pokazali, katere vsebine so tiste, ki se jih odrasli v Sloveniji želijo samostojno učiti.

Izhodišče raziskave je temeljilo na ugotovitvi, da v Sloveniji primanjkuje programov za samostojno učenje, tisto malo število obstoječih pa ni posodobljenih in prilagojenih novim načinom učenja ter možnostim, ki jih zagotavlja sodobna učna tehnologija.

Glavni namen raziskave, izvedene v letu 2005, je bil konkretizirati predloge in potrebe po novih programih za samostojno učenje v Sloveniji. Na vzorcu 1000 ljudi, ki obiskujejo izobraževalne organizacije s središči za samostojno učenje, smo preverili dejansko stanje interesov, želja in potreb po znanjih, na podlagi katerih bi kasneje razvili nove programe za samostojno učenje. V ta namen je bil pripravljen izviren inštrument, ki je bil pilotno testiran in ustrezno prilagojen. Zbrani podatki so pokazali na več pomembnih področij znanja in interesov po samostojnem učenju.

Na podlagi podatkov raziskave in skladno s cilji raziskave je bilo izbranih naslednjih pet vsebinskih področji: komunikacija, alternativno zdravljenje, računalništvo, rekreacija in nemški jezik.

3.1. E-gradiva za samostojno učenje

Pri sami pripravi e-gradiv smo izhajali iz predpostavke, da so strokovno pripravljena e-gradiva ključ do ustreznega razvoja in obstoja te oblike načina pridobivanja neformalnih znanj.

V projektu razvita e-gradiva so namenjena samostojnemu učenju. Temeljno v procesu samostojnega učenja je, da čim boljše nadomestimo oz. vsaj delno nadomestimo učitelja, mentorja oz. nekoga, ki posreduje znanje in v učnem in/ali izobraževalnem procesu pomaga pri usvajanju učne ali izobraževalne vsebine. Tu nam lahko pomaga pripravljen material, gradivo, učni paket oz. nekaj, kar dovolj in enako dobro pomaga pri usvajanju znanja, kot bi bil prisoten učitelj, mentor, tudi inštruktor.

3.2. Značilnosti materialov za samostojno učenje

Vsi ti materiali in programi imajo pomembne značilnosti, po katerih se bistveno razlikujejo od tradicionalnih oz. tistih, ki jih uporabljamo v organiziranih oblikah izobraževanja, kjer dopolnjujejo znanje ali pa predstavljajo dodaten vir predavatelju, učitelji, mentorju. V tradicionalni obliki gre najpogosteje za predavanje oz. posredovanje učne vsebine v skupini ljudi, ki se je odločila, da bo te vsebine usvojila. Pri samostojnem učenju vsa ta interakcija med učiteljem in tistim, ki ga vsebina zanima, v celoti ali v veliki meri odpade. Zato je material lahko edino vodilo skozi učne vsebine.

Za program, ki ga uporabljamo pri samostojnem učenju veljajo naslednje zakonitosti, ki pomagajo nadomestiti učitelja, predavatelja, mentorja. Za tak program je pomembno, da bralca dovolj dobro motivira, da ga pritegne vizualna podoba, da je način pisanja oz. priprave tak, da kar vleče k branju, pri čemer se uporablja poseben način pisanja: kot da bi se pisec »pogovarjal« z uporabnikom. Prav tako je pomembno, da je material pripravljen pregledno ter logično in strukturirano, pri čemer ima gradivo ali učni paket jasno strukturo, obliko, sledi enotni logiki, ki je na začetku pojasnjena. To pomeni tudi, da vključuje poenoteno označevanje poglavij, podpoglavij, da so na začetku vsake enote zapisani cilji. Tako uporabnik natančno ve, kaj se bo naučil in koliko časa bo za to potreboval. Potem je pomembno še, da vključuje tudi nasvete za učenje, kako bo uporabnik prišel do tega znanja. Vključevanje grafike, slik, skic, poenotениh oblik naslovov, uporabe ustreznih barv in ustrezna uporaba poudarkov daje gradivu dodaten pečat. Prav tako je za dobro gradivo, material značilno tudi vključevanje dovolj velikega števila ustreznih primerov iz prakse, tudi vaj za ponavljanje in utrjevanje usvojenega znanja in postopnost v korakih ter zaporedju usvajanja znanja. Odlika materialov, paketov za samostojno učenje je tudi v navajanju na uporabe drugih virov in v predlogih dodatnih virov, slovarjev, bibliografij, podrobnosti o informacijskih virih. Te navajamo vsepovsod, kjer je to koristno za uporabnika. Na začetku in pri vsaki enoti dobri materiali, učni paketi za samostojno učenje vključujejo še možnosti ocenjevanja napredka kot so: vprašanja za samoocenjevanje, testi, načrti dejavnosti, povzetki in pregledi.

3.3. Cilji projekta

V projektu priprava e-gradiv so si partnerji zastavili naslednje cilje:

- nabor in priprava prioriternih področij/vsebin/tem za pripravo e-gradiv za samostojno učenje v centrih vseživljenjskega učenja;
- izbor strokovnjakov za pripravo vsebinskega dela e-gradiv v projektu;
- izbor IKT strokovnjakov za tehnično pomoč pri pripravi e-gradiv v projektu;
- usvajanje temeljnih znanj o oblikovanju gradiv in materialov za samostojno učenje v obliki izobraževalnega programa (tradicionalna in spletna učilnica);
- pridobitev temeljnih informacij o pripravi e-gradiv z ustreznimi orodji;
- oblikovanje e-gradiv v posameznem centru za izbrano področje oz. del področja;
- pilotno preverjanje pripravljenega e-gradiva v vsakem centru;
- končno oblikovanje e-gradiva v vsakem centru;
- oblikovanje možnosti za dostop do pripravljenih e-gradiv v tem projektu v vseh centrih, vključenih v projekt;
- predstavitev končnih izdelkov – e-gradiv v obliki javne predstavitve.

3.4. Priprava e-gradiv

Pri pripravi e-gradiv za samostojno učenje v centrih vseživljenjskega učenja je sodelovalo 16 strokovnjakov za pripravo vsebinskega dela, dva strokovnjaka s področja urejanja elektronskih medijev in komunikacij na področju izobraževanja, organizacijski vodja in strokovnjakinja za področje vsebinskega in didaktičnega urejanja e-gradiv.

Delo v projektu je potekalo v več fazah od izbora tem za vsebine, usposabljanja strokovnjakov oz. avtorjev e-gradiv za pripravo ustrezno didaktično opremljenih e-gradiv, do končnega oblikovanja e-gradiv.

Usposabljanje sodelujočih je potekalo 50 delovnih dni v kombinirani obliki tradicionalne in spletne učilnice.

Sodelujoči so v programu usposabljanja:

- spoznali posebnosti in karakteristike samostojnega učenja;
- prepoznavali razlike med tradicionalnimi učnimi materiali/gradivi in materiali/gradivi za samostojno učenje;
- spoznali temeljna pravila priprave materialov/gradiv za samostojno učenje;
- usvojili postopek priprave materialov/gradiv za samostojno učenje;
- usvojili značilnosti strukture materialov/gradiv za samostojno učenje;
- spoznali zakonitosti evalvacije v procesu samostojnega učenja;
- spoznali nekatere zakonitosti priprave materialov v različnih medijih;
- pripravili lastne podlage za oblikovanje materialov/gradiv za samostojno učenje v skladu z vsebinskim načrtom projekta;
- izmenjevali izkušnje s kolegi;
- usvojili nekatere značilnosti sodelovanja v izobraževanju na daljavo s pomočjo IKT.

3.5. Nastala e-gradiva

V projektu je nastajalo enajst e-gradiv, ki so prosto dostopna na portalih sodelujočih Centrov vseživljenjskega učenja z naslednjimi naslovi:

1. Uredi si svoje potovanje.
2. Živimo zdravo z živahno prebavo.
3. Živeti zdravo: Zdravilne rastline.
4. Načrtovanje kariere.
5. Čustvena inteligenca pri vodenju ljudi.
6. Učinkovito iskanje zaposlitve.
7. Ustvarimo otrokom varno gnezdo.
8. Neverbalna komunikacija.
9. Nordijska hoja.
10. Poslovni načrt.
11. Osnove projektnega managementa.

Vsa e-gradiva imajo značilnosti gradiv za samostojno učenje, kar pomeni, da je besedilni del pripravljen v taki obliki, da bralca/učečega motivira za sodelovanje in ga z različnimi načini spodbuja k nadaljnji predelavi. Pripravljena e-gradiva vsebujejo veliko vaj, nalog, primerov tudi različnih

animacij, slikovnega materiala in ustvarjalne možnosti spremljanja lastnega napredovanja. Vključene so tudi različne igrice in dodatni viri.

3.6. Primer e-gradiva: Načrtovanje kariere

Kazalo e-gradiva:

1. Uvod
2. Cilji gradiva
3. Namen gradiva
4. Razvoj kariere
 - 4.1 Pomen razvoja kariere
 - 4.2 Motivacija je osnova uspeha
 - 4.3 Koraki za uspešen razvoj kariere
 - 4.4 Postavimo si razumne cilje
5. Osebna analiza
 - 5.1 Samoanaliza
 - 5.2 Osebnostne lastnosti
 - 5.2.1 Kakšen sem?
 - 5.2.2 Kako me vidijo drugi?
 - 5.3 Poklicni interesi
 - 5.3.1 Test poklicnih interesov
 - 5.3.2 Test poklicnih interesov
 - 5.3.3 Test poklicnih interesov
 - 5.3.4 Test poklicnih interesov
 - 5.4 Sposobnosti, spretnosti in veščine
 - 5.5 Poklicne vrednote
 - 5.6 Povzetek in preverjanje znanja
6. Karierne možnosti
 - 6.1 Viri informacij o poklicih
 - 6.2 Informativni razgovori
 - 6.3 Spletne strani in forumi
 - 6.4 Drugi viri
 - 6.5 Mreženje za poklicni uspeh
 - 6.6 Osnove mreženja
7. Karierni načrt
 - 7.1 Akcijski načrt
 - 7.2 Zastavljanje ciljev
 - 7.3 Analiza dosedanjega dela
 - 7.4 Izdelava kariernega načrta
 - 7.5 Navodilo za naprej
8. Zaključek

Literatura in viri:

1. Benedik Irena (2001): Samostojno učenje odraslih v Sloveniji. Magistrsko delo, Ljubljana
2. Komisija Evropske skupnosti (2000): Memorandum o vseživljenjskem učenju.
3. ZLUS (2005): Raziskovalno poročilo: Razvoj novih programov za samostojno učenje, Ljubljana.